

Cleverland

CO₂-EMISSIERAPPORTAGE

2023-1

(VOORTGANGSRAPPORTAGE)

CO₂-PRESTATIELADDER TREDE 5

Cleverland

Titel:	CO2-emissierapportage 2023-1
Auteur:	Jens Belder
Datum:	08-09-2023
Versie:	1.0
Vrijgegeven door:	Wim van Oijen

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	3
1.1 De CO ₂ -Prestatieladder.....	3
1.2 ISO 14064-1.....	3
2. Organisatie	4
2.1 Organisatiebeschrijving.....	4
2.2 Bedrijfsgrootte.....	5
2.3 Verantwoordelijkheden.....	5
2.4 Basis / referentiejaar.....	5
2.5 Rapportageperiode.....	6
2.6 CO ₂ gunningsvoordeel.....	6
2.7 Verificatie.....	6
3 Bepalen van de energiestromen	6
4. Berekeningen	7
4.1 Kwantificeren en berekenen energiestromen.....	7
4.2 Projecten met gunningsvoordeel.....	8
4.3 Wijzigingen kwantificeren en berekenen energiestromen.....	8
4.4 Onzekerheden.....	8
4.5 Herberekening basis / referentiejaar en voorgaande jaren.....	8
4.6 Uitzonderingen.....	8
4.7 GHG removals.....	8
4.8 Verbranding biomassa.....	8
4.9 Verificatie en controle.....	9
5. Bepalen CO₂ emissieinventarisatie 2023-1 inclusief verdeling	9
5.1 CO ₂ -uitstoot in 2023-1.....	9
6. Uitstoot 2023-1 ten opzichte van voorgaande jaren	10
6.1 Reductie.....	11
6.2 Stand van zaken ten opzichte van doelstellingen.....	11
6.3 Overig.....	17

Cleverland

1. INLEIDING

Als eigenzinnig advies- en ingenieursbureau werken wij graag samen met onze opdrachtgevers aan een nieuwe en betere wereld. We focussen ons hierbij op het ruimtelijk domein, waarin we graag samenwerken aan een integrale, toekomstgerichte leefomgeving.

Cleverland wil graag met het initiatief van SKAO (Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden & Ondernemen) meewerken om de gehele GWW-keten zo milieuvriendelijk mogelijk te maken. In deze keten wil Cleverland onder andere zo zuinig mogelijk omgaan met grondstoffen en energie. Enerzijds door zelf de CO₂ te reduceren, maar ook door opdrachtgevers waar mogelijk te adviseren over reducerende maatregelen.

Naast de te willen bereiken CO₂-reductie speelt ook de kans op gunning van projecten een belangrijke rol. We zien immers dat ook onze opdrachtgevers zich inzetten voor een betere wereld en daarbij bewust hun samenwerkingspartners zoeken. Om deze reden heeft Cleverland besloten om zich in te zetten voor de CO₂-Prestatieladder niveau 5.

Naast de CO₂-Prestatieladder zet Cleverland zich in voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) en hebben wij een interne duurzaamheidsambassadeur, die onze collega's scherp houdt op het gebied van duurzaamheid. Elk twee jaar wordt er ook een interne duurzaamheidsenquête uitgezet. Bovendien hebben wij adviseurs in dienst die zich specifiek bezig houden met duurzaamheid.

1.1 De CO₂-Prestatieladder

De CO₂-Prestatieladder kent 4 invalshoeken:

- A. Inzicht in eigen CO₂-uitstoot
- B. CO₂-reductie (de ambities met betrekking tot reductie van het bedrijf)
- C. Transparantie (de wijze waarop het bedrijf naar buiten communiceert)
- D. Deelname aan initiatieven om CO₂ te reduceren

Deze 4 invalshoeken zijn verdeeld in 5 verschillende niveaus, dit zijn de niveaus 1 t/m 5. Cleverland is gecertificeerd op CO₂-Prestatieladder niveau 5. Als onderdeel van de CO₂-Prestatieladder rapporteert Cleverland halfjaarlijks over haar CO₂-emissies, de maatregelen en de voortgang van de reductiedoelstellingen.

Deze rapportage geeft inzicht over de volgende aspecten:

- CO₂-emissies over het afgelopen halfjaar, te verstaan 01-01-2023 tot en met 30-06-2023
- De voortgang van de CO₂-reductiedoelstellingen
- Eventuele wijzigingen in de berekeningsmethodes

1.2 ISO 14064-1

Deze rapportage is onderdeel van het energiemanagementsysteem van Cleverland welke beschreven staat in het Kwaliteitsmanagementplan en is opgesteld conform de NEN-EN-ISO 14064-1:2019.

Cleverland

§ 9.3.1 GHG	Beschrijving	Hoofdstuk emissie inventaris
A	Beschrijving organisatie	2.1
B	Verantwoordelijke perso(o)n(en)	2.3
C	Rapportageperiode	3
D	Organisatorische grenzen	2.1
E	Rapportagegrenzen	3.2
F	Emissies Scope 1	6
G	Verbranding Biomassa	5.8
H	GHG verwijdering	5.7
I	Uitsluitingen	5.6
J	Emissies Scope 2	6
K	Basisjaar en inventaris basisjaar	3
L	Veranderingen in basisjaar	5.5
M	Kwantificeringsmethode	5.1
N	Wijzigingen in Kwantificeringsmethode	5.3
O	Conversiefactoren	4.1
P	Nauwkeurigheid	6
Q	Onzekerheden	6
R	Verklaring dat rapport in overeenstemming is met de ISO 14064-1	1.2
S	Verklaring van verificatie	
T	GWP-waarden	

2. ORGANISATIE

2.1 Organisatiebeschrijving

In 2015 is het eigenzinnige ingenieurs- en adviesbureau Cleverland begonnen met drie stoelen en een visie in een antikraakpand. Het doel was om te bouwen aan een nieuwe en betere wereld met een focus op het ruimtelijk domein. In 2022 is een nieuw kantoor in 's-Hertogenbosch betrokken. Daarnaast werden er vestigingen opgezet in Roermond en in Barendrecht.

Cleverland is een Besloten Vennootschap met beperkte aansprakelijkheid. Cleverland is naast de eigen werkzaamheden als ingenieurs & adviesbureau ook de faciliterende partner voor HelderZwart B.V. en Bold Tenders B.V.. Hierbij moet gedacht worden aan het beheer van het wagenpark, de huisvesting van deze bedrijven, ICT en andere ondersteunende diensten. Gezien de verwevenheid van de verschillende entiteiten binnen de groep waarvan Cleverland deel uitmaakt, is de boundary voor de CO₂-Prestatieladder certificering uitgebreid met HelderZwart B.V. en Bold Tenders B.V.. Wanneer in deze rapportage gesproken wordt over Cleverland, dan wordt hiermee alle entiteiten bedoeld die binnen de organisatorische grenzen vallen. De onderbouwing hiervan is te vinden in het document 20220503 Toelichting Organizational Boundary 1.0.

Cleverland is sinds 2017 in het bezit van een ISO 9001 en sinds 2018 van een ISO 14001 certificaat. Hiermee is geborgd dat er wordt voldaan aan de eisen ten aanzien van veiligheid, gezondheid en welzijn van de organisatie en medewerkers en ten aanzien van de kwaliteit van de interne organisatie. In juni 2022 heeft Cleverland het CO₂-prestatieladder trede 5 certificaat officieel ontvangen.

Niet alleen het management maar ook de medewerkers ervaren een steeds grotere verantwoordelijkheid voor het milieu en willen graag als organisatie verduurzamen. De certificering op de CO₂-Prestatieladder is dan ook een logisch vervolg op de al bestaande certificeringen en de wens om ons meer in te zetten voor een beter

Cleverland

milieu. Ook wordt dit certificaat vaak gevraagd om in te schrijven bij aanbestedingen, dus ook financieel zit er voor Cleverland een gewin in.

Middels deze CO₂-emissie analyse wil Cleverland inzicht krijgen in haar huidige CO₂-uitstoot. Echter, slechts inzicht verschaffen is niet voldoende om ook daadkrachtig te kunnen zijn op het gebied van de doelstellingen. De ambitie van Cleverland om CO₂-reductie te realiseren vloeit voort uit de aandacht die binnen de organisatie is ontstaan voor het verantwoord ondernemen ten aanzien van de maatschappij.

2.2 Bedrijfs grootte

De CO₂-Prestatieladder maakt op basis van de CO₂-uitstoot, onderscheid tussen kleine, middelgrote en grote organisaties en tussen Diensten en Werken/Leveringen. Voor Cleverland als dienstverlener is een beoordeling gemaakt ten aanzien van de grootte van de organisatie. Volgens de CO₂-Prestatieladder wordt een dienstbedrijf geplaatst in de categorie "Kleine organisatie" als de totale CO₂-uitstoot van de organisatie maximaal (\leq) 500 ton per jaar bedraagt. Een "Middelgrote organisatie" heeft een totale CO₂-uitstoot tussen de 500 en 2500 ton per jaar en een "Grote organisatie" heeft een totale CO₂-uitstoot die meer dan 2.500 ton per jaar bedraagt.

De totale uitstoten van de voorgaande jaren vanaf het referentiejaar bedroegen voor Cleverland ruim onder de 500 ton CO₂ per jaar. Deze zijn in onderstaand overzicht opgenomen.

	Referentiejaar 2019	2020	2021	2022	2023-1
Scope 1	62,82	32,60	38,51	62,69	32,71
Scope 2	17,70	19,66	20,96	22,79	8,50
Scope 3	33,94	17,14	24,23	73,52	47,10
Totaal	114,46 ton CO₂	69,40 ton CO₂	83,70 ton CO₂	159,00 ton CO₂	88,31 ton CO₂

Op basis hiervan is vastgesteld dat Cleverland gerekend kan worden tot de categorie "Kleine organisatie". Op basis van deze kwalificatie wordt gebruik gemaakt van onderstaande vrijstellingen:

- De eisen 5.A.2-2, 5.A.3, 4.C, 5.C, 4.D en 5.D gelden niet.
- Kleine organisaties dienen bij eis 4.A.1 in plaats van twee, slechts één ketenanalyse te maken.

De sterke daling in CO₂-emissies in 2020 en 2021 komt door de COVID-19 pandemie.

2.3 Verantwoordelijkheden

In het Kwaliteitsmanagementplan staat beschreven waar de verantwoordelijkheden ten aanzien de CO₂-Prestatieladder systematiek liggen.

2.4 Basis / referentiejaar

In 2019 is Cleverland gestart met het systematisch en structureel in kaart brengen van de CO₂ emissies, in eerste instantie in het kader van de ISO 14001 certificering. In 2021 is hierbij de doelstelling gekomen om in 2022 het certificaat van de CO₂-Prestatieladder op niveau 5 te behalen. In deze rapportage zal er, waar

Cleverland

mogelijk, een vergelijking gemaakt worden ten opzichte van het basis / referentiejaar 2019 om de prestaties ten opzichte van de reductiedoelstelling te bepalen.

Voor de uitgebreide beschrijving van referentiejaar 2019 kunt u de CO₂-emissierapportage 2019 raadplegen.

Cleverland is als jonge organisatie de afgelopen jaren flink gegroeid in personeel en omzet. Indien blijkt dat tussen het gerapporteerde jaar (nu of in de toekomst) en het referentiejaar verschillen in de conversiefactoren ontstaan zijn, zal het referentiejaar bijgesteld worden. Tot op heden wordt 2019 als referentiejaar gerekend.

2.5 Rapportageperiode

Deze periodieke voortgangsrapportage beschrijft de CO₂-emissies over de eerste helft van 2023.

2.6 CO₂ gunningsvoordeel

Cleverland heeft tot op heden geen projecten uitgevoerd waarop CO₂-gerelateerd gunningsvoordeel verkregen is.

2.7 Verificatie

De emissie inventaris ten behoeve van deze documentatie is nog niet extern geverifieerd door een LadderCI. Dit gebeurt ten tijde van de externe audit.

3 BEPALEN VAN DE ENERGIESTROMEN

De CO₂-emissies van energiestromen zijn op basis van het GHG-protocol verdeeld in scope 1, 2 of 3.

Scope 1 emissies of directe emissies

Scope 1 of directe emissies zijn emissies door de eigen organisatie, zoals emissies door eigen gas gebruik en emissies door het zakelijke verkeer van het eigen wagenpark (lease). Zie ook de tabel hierna.

Scope 2 emissies of indirecte emissies

Scope 2 of indirecte emissies zijn emissies die ontstaan door de opwekking van elektriciteit die de organisatie gebruikt, het brandstofverbruik van de zakelijke kilometers van de privé en huurauto's en het elektriciteitsverbruik van de zakelijke kilometers van de elektrische auto's (zowel privé als lease).

Scope 3 emissies of overige indirecte emissies

Scope 3 emissies of overige indirecte emissies zijn een gevolg van de activiteiten van het bedrijf (de organisatie) maar komen voort uit bronnen die geen eigendom van het bedrijf zijn noch beheerd worden door het bedrijf. Hieronder worden de emissies verstaan voortkomende uit het woon-werkverkeer en de door het bedrijf aangeboden/verkochte 'producten', oftewel in ons geval advies- en ingenieursdiensten.

Dit verbruik van verkochte 'producten,' oftewel adviesdiensten is erg lastig uit te drukken in eenheden en emissies. Daarvoor is hiervoor separaat de ketenanalyse opgesteld. Deze adviesdiensten zijn derhalve niet nader opgenomen in de actuele energiestromen van Cleverland.

De actuele energiestromen binnen de Cleverland zijn:

CO ₂ -bron	Eenheid	Brongegevens
Scope 1		
Brandstofverbruik zakelijk verkeer lease auto's (diesel)	[km]	Kilometerregistratie
Brandstofverbruik zakelijk verkeer lease auto's (benzine)	[km]	Kilometerregistratie
Gasverbruik kantoor (grijs)	[Nm ³]	Meterstanden gas
Scope 2		
Elektriciteitsverbruik kantoor (grijs)	[kWh]	Meterstanden elektra
Elektriciteitsverbruik kantoor (groen)	[kWh]	Data meetbedrijf elektra
Elektriciteitsverbruik zakelijk verkeer (lease + privé)	[kWh]	Kilometerregistratie
Brandstofverbruik zakelijk verkeer privéauto's (diesel)	[km]	Kilometerregistratie
Brandstofverbruik zakelijk verkeer privéauto's (benzine)	[km]	Kilometerregistratie
Brandstofverbruik zakelijk verkeer huurauto's (diesel)	[km]	Kilometerregistratie
Brandstofverbruik zakelijk verkeer huurauto's (benzine)	[km]	Kilometerregistratie
Scope 3		
Brandstofverbruik woon-werk verkeer privé + lease (diesel)	[km]	Kilometerregistratie
Brandstofverbruik woon-werk verkeer privé + lease (benzine)	[km]	Kilometerregistratie
Elektriciteitsverbruik woon-werk verkeer privé + lease (elektrisch)	[km]	Kilometerregistratie
Verbruik van verkochte 'producten,' oftewel adviesdiensten	Zie ketenanalyse	

4. BEREKENINGEN

4.1 Kwantificeren en berekenen energiestromen

Om de energiestromen te kwantificeren is gebruik gemaakt van een combinatie van meten en berekenen om een zo'n goed mogelijk beeld te verkrijgen.

Alle energiegegevens van de CO₂-emissies worden omgerekend naar tonnen CO₂. De berekening hiervan vindt plaats middels specifieke emissiefactoren, welke per energiebron verschillend zijn. Wij hanteren te allen tijden de meest actuele omrekenfactoren die zijn bepaald en vastgelegd op de website www.co2emissiefactoren.nl.

Onze CO₂-coördinator heeft zich aangemeld voor een e-mailupdate in het geval de emissiefactoren wijzigen. Daarnaast worden de emissiefactoren bij het opstellen van nieuwe rapportages te allen tijden gecontroleerd. Waar een emissiefactor wordt bijgesteld, stellen wij al onze documenten bij. Alle emissies in deze rapportage zijn berekend op basis van de laatste CO₂-emissiefactoren (januari 2023).

4.2 Projecten met gunningsvoordeel

In de periode 2023-1 hebben zich geen projecten met gunningsvoordeel voorgedaan.

4.3 Wijzigingen kwantificeren en berekenen energiestromen

Er zijn geen wijzigingen in het kwantificeren en berekenen van de energiestromen doorgevoerd ten opzichte van het referentiejaar 2019.

4.4 Onzekerheden

De resultaten in deze rapportage zijn onderhevig aan een bepaalde onzekerheid. De gegevens worden zo goed als mogelijk geïnventariseerd en berekend. Afhankelijk van de methode is het omrekenen van emissiebronnen naar ton CO₂ per definitie onderhevig aan onzekerheden in het gebruik van omrekenfactoren. Deze onzekerheden worden zo goed als mogelijk onderbouwd in de volgende separate memo's:

- Toelichting actualisatie wagenpark
- Toelichting analyse personenvervoer
- Toelichting energieverbruik kantoren
- Toelichting verhuizing kantoren
- Toelichting verdeelsleutel

Waar gewenst kunt u deze rapporten bij ons opvragen.

Deze onzekerheden zijn ten opzichte van het referentiejaar 2019 kleiner geworden. Zo hebben we het afgelopen half jaar beter inzicht gekregen in de verdeling van het wagenpark (klein, middel, groot) en is er strenger toegezien op de kilometerregistratie. Ook kunnen wij sinds de verhuizing naar de Koningsweg 2 in 's-Hertogenbosch ons elektriciteitsverbruik zeer nauwkeurig inzien. Cleverland blijft werken aan de reductie van deze onzekerheden in de toekomst. In de rapportage Doelstellingen en Onderbouwingen kunt u hier meer over lezen.

4.5 Herberekening basis / referentiejaar en voorgaande jaren

Alle emissies zijn berekend op basis van de laatste CO₂-emissiefactoren (januari 2023).

4.6 Uitzonderingen

Er zijn geen uitzonderingen ten aanzien van de CO₂-emissie berekeningen.

4.7 GHG removals

Cleverland heeft geen CO₂ opgenomen uit de atmosfeer.

Voor de komende jaren heeft Cleverland hier wel een ambitie op. Er is zelfs een doelstelling over opgenomen. Meer kunt u hierover lezen in de rapportage Doelstellingen en Onderbouwingen.

4.8 Verbranding biomassa

Cleverland wekt zelf geen duurzame energie op. Verbranding van biomassa in scope 1 en 2 hebben in 2023-1 niet plaatsgevonden.

4.9 Verificatie en controle

De emissie-inventaris wordt door de CO₂-coördinator voorzien van data. De KAM-coördinator controleert of de emissie-inventaris juist van data voorzien is, eventuele nieuwe bedrijfsonderdelen zijn toegevoegd en of de gegevens zijn ingevuld bij de juiste scope. Voordat iedere halfjaarlijkse rapportage worden opgesteld vindt deze controle plaats. De emissie-inventaris is opgesteld met een beperkte mate van zekerheid. Daarnaast wordt er jaarlijks een energie audit uitgevoerd waarbij alle punten gecontroleerd/bijgestuurd worden.

Deze rapportage is nog niet geverifieerd, maar kan op verzoek van belanghebbenden worden geverifieerd door erkende instanties. De inventarisatie is opgezet conform de eisen en wensen vanuit de ISO 14064-1, het GHG Protocol, het CO₂-Prestatieladder handboek versie 3.1. Genoemde inventarisatie doet geen afbreuk aan de materialiteitseis van 5%.

5. BEPALEN CO₂ EMISSIEINVENTARISATIE 2023-1 INCLUSIEF VERDELING

5.1 CO₂-uitstoot in 2023-1

De totale directe en indirecte CO₂-emissies van Cleverland, over 2023-1 bedroegen 88,31 ton CO₂.

Onderverdeeld naar scope 1, 2 en 3 komt dit neer op:

Scope	CO ₂ emissies 2023-1
Scope 1	32,71
Scope 2	8,50
Scope 3	47,10
Totaal	88,31 ton CO₂

De verdeling van de emissies over de verschillende scopes wordt weergegeven in de onderstaande tabellen en grafieken.

CO ₂ bron	Eenheid	Hoeveelheid
Scope 1		
Brandstofverbruik zakelijk verkeer lease auto's (diesel)	Ton CO ₂	1,17
Brandstofverbruik zakelijk verkeer lease auto's (benzine)	Ton CO ₂	24,80
Gasverbruik kantoor (grijs)	Ton CO ₂	6,74
Totaal scope 1	Ton CO₂	32,71
Scope 2		

Cleverland

Elektriciteitsverbruik kantoor (grijs)	Ton CO ₂	0,58
Elektriciteitsverbruik zakelijk verkeer (lease + privé)	Ton CO ₂	3,90
Brandstofverbruik zakelijk verkeer privéauto's (diesel)	Ton CO ₂	1,40
Brandstofverbruik zakelijk verkeer privéauto's (benzine)	Ton CO ₂	2,62
Totaal scope 2	Ton CO₂	8,50
<i>Scope 3</i>		
Brandstofverbruik woon-werk verkeer privé + lease (diesel)	Ton CO ₂	2,05
Brandstofverbruik woon-werk verkeer privé + lease (benzine)	Ton CO ₂	41,21
Elektriciteitsverbruik woon-werk verkeer	Ton CO ₂	3,84
Totaal scope 3	Ton CO₂	47,10
<i>Totaal scope 1, 2, 3</i>		
Totaal 2023-1	Ton CO₂	88,31

Op basis hiervan kan vastgesteld worden dat Cleverland ook in 2023-1 nog steeds ruimschoots onder de categorie "Klein bedrijf" blijft vallen. Daarnaast is af te leiden dat de grootste CO₂-emissies bij Cleverland te herleiden is naar het brandstofverbruik van het huidige wagenpark.

6. UITSTOOT 2023-1 TEN OPZICHTE VAN VOORGAANDE JAREN

Om in onze sterk groeiende organisatie nu en in de komende jaren een goede vergelijking te kunnen maken ten opzichte van het referentiejaar 2019 is gekozen om totale CO₂-emissies in verhouding te zetten tot de gerealiseerde omzet.

In onderstaande tabel is de uitstoot van 2023-1 en de voorgaande jaren weergegeven. Hierbij is in de tabel onderscheid gemaakt tussen de totale uitstoot, uitstoot per scope, totale uitstoot per omzet en uitstoot per scope per omzet. Deze tabel zal na afloop van elk jaar worden aangevuld om zo de uitstoot in de loop ter tijd te waarborgen.

Onderdeel	Referentiejaar 2019	2020	% t.o.v 2019	2021	% t.o.v 2019	2022	% t.o.v 2019	2023-1	% t.o.v. 2019
Scope 1 emissie [ton CO ₂]	70,03	31,86	N.v.t.	37,56	N.v.t.	62,69	N.v.t.	32,71	N.v.t.

Cleverland

Scope 2 emissie [ton CO ₂]	20,98	20,13	N.v.t.	22,03	N.v.t.	22,79	N.v.t.	8,50	N.v.t.
Scope 3 emissie [ton CO ₂]	37,92	17,16	N.v.t.	23,94	N.v.t.	73,52	N.v.t.	47,10	N.v.t.
Totaal uitstoot [ton CO₂]	128,93	69,15	N.v.t.	83,52	N.v.t.	159,00	N.v.t.	88,31	N.v.t.
Scope 1 [ton CO ₂ uitstoot /€ 1000]	0,01706	0,00716	-58%	0,00520	-70%	0,00755	-56%	0,00746	-56%
Scope 2 [ton CO ₂ uitstoot /€ 1000]	0,00511	0,00453	-11%	0,00305	-40%	0,00275	-46%	0,00194	-62%
Scope 3 [ton CO ₂ uitstoot /€ 1000]	0,00924	0,00386	-58%	0,00331	-64%	0,00886	-4%	0,01074	+16%
Totaal uitstoot [ton CO₂ uitstoot /€ 1000]	0,03140	0,01555	-50%	0,01156	-63%	0,01460	-39%	0,02014	-36%

6.1 Reductie

In de tabel is te zien dat de totale uitstoot per omzet in 2023-1 procentueel hard is gedaald ten opzichte van het referentiejaar 2019, namelijk 36%. Echter, ten opzichte van het voorgaande jaar 2022 is de uitstoot minder snel gedaald. Ook zagen we in 2022 al een stijging ten opzichte van de jaren daarvoor.

Als Cleverland blijven wij dit een mooi resultaat vinden. Echter gaan wij in oktober kijken waar de oorzaken liggen van deze ontwikkeling. Als we de oorzaken in kaart hebben gaan we bekijken of we structureel iets moeten doen aan de doelstellingen, en gaan we bekijken of er aanvullende maatregelen te bedenken zijn. Een aantal oorzaken die te bedenken zijn, zijn:

- Minder thuiswerken door verdwijnen Corona maatregelen;
- Tegenvallende omzetcijfers t.o.v. begroting;
- Veel nieuwe medewerkers aangenomen, die in de eerste maanden niet direct bijdragen aan de omzet (meer algemene uren en interne projecten). Hierbij is de uitstoot per omzet uit verhouding;
- Veel algemene, niet-declarabele, uren t.b.v. ontwikkeling Cleverland (bijvoorbeeld ontwikkelen nieuwe website, nieuw businessplan)
- Meer kilometers gemaakt, omdat we vaker op locatie werken.

Neemt niet weg dat we nog steeds trots zijn op het resultaat ten opzichte van 2019. De afgelopen jaren zijn we vanuit de intrinsieke motivatie reeds bezig geweest met het verduurzamen van onze bedrijfsvoering. Wij vinden het mooi dit terug te zien in de resultaten.

6.2 Stand van zaken ten opzichte van doelstellingen

Vanaf 2022 hebben wij concrete doelstellingen en maatregelen opgesteld om onze CO₂-emissies de komende jaren verder terug te dringen (zie de rapportage Doelstellingen en Onderbouwingen). In onderstaande tabel is

beschreven wat er in de afgelopen periode gedaan is ten opzichte van deze doelstellingen en indien er al resultaten beschikbaar zijn, wat deze zijn.

Nr.	Beschrijving doelstelling	Acties	Huidige reductie t.o.v. 2019
01.	De CO2-uitstoot in scope 1 bedraagt in 2026 minimaal 65% minder dan in het referentiejaar 2019 (t.o.v. omzet)		
-	Maatregel Inzicht actueel wagenpark	Overzicht leaseauto's wordt bijgehouden door HR. HR heeft maandelijks terugkerende herinnering in agenda waarop overzicht wordt geactualiseerd. Privé auto's worden jaarlijks geactualiseerd.	Deze maatregel zorgt niet voor een reductie maar voor een beter inzicht in de huidige situatie en de verandering in de komende jaren.
-	Maatregel Sluitende kilometerregistratie	Mail gestuurd (19-02-2022) hoe op de juiste wijze de kilometers te registreren. Hierna nog enkele belletjes naar de managers gepleegd om de voortgang te monitoren.	Deze maatregel zorgt niet voor een reductie maar voor een beter inzicht in de huidige situatie en de verandering in de komende jaren.
-	Maatregel Informeren "Het Nieuwe Rijden"	Alle werknemers per mail geïnformeerd over Het Nieuwe Rijden op 30-06-2022.	Verwachting is dat dit leidt tot een gemiddeld lager brandstofverbruik. Dit is echter voor ons niet meetbaar. Wel gaan we in september 2023 opnieuw onze medewerkers hiervan op de hoogte stellen.
-	Maatregel Actualiseren leasebeleid	Het leasebeleid is geactualiseerd in augustus 2022. Nu is het 'elektrisch, tenzij'.	
-	Maatregel Opzetten breed mobiliteitsbeleid (incl. stimuleren thuiswerken)	Het mobiliteitsbeleid van Cleverland is aangepast. Hierin wordt elektrisch rijden gestimuleerd. Mark Riepe (HR) heeft hierover een toelichting gegeven tijdens een lunchsessie op 5 oktober 2022. 01-09-2023: In juni 2023 is het mobiliteitsbeleid gepresenteerd door HR. Hierin staan allerlei duurzame keuzes die kunnen worden genomen door alle medewerkers (zoals een leasefiets en duurzaamheidsbonus indien je niet voor	Deze maatregel zorgt voor een directe reductie, echter is dit op dit moment (nog) niet aantoonbaar of meetbaar.

		de auto kiest). Voor meer informatie kan HR worden benaderd.	
-	Maatregel Plaatsen laadvoorzieningen	In het nieuwe pand in Den Bosch zijn meerdere laadpalen beschikbaar. In Barendrecht zijn deze nog niet beschikbaar, achter de schermen wordt hier wel aan een vervangende oplossing gewerkt.	Deze maatregel zorgt niet voor een directe reductie.
-	Maatregel Inzicht in gedetailleerd energieverbruik kantoren	Maandelijks worden in kantoor Den Bosch de gas meterstanden opgenomen. Voor de elektra wordt van een slimme meter gebruik gemaakt.	Deze maatregel zorgt niet voor een reductie maar voor een beter inzicht in de huidige situatie en de verandering in de komende jaren.
-	Maatregel Strakker toezien op verbruik	Alle radiatoren in kantoor Den Bosch zijn uit gedraaid. Voor Barendrecht en Roermond was dit reeds het geval.	Deze maatregel levert nu nog geen meetbare reductie op.
-	Maatregel Invoering Warme truien dagen	In 2022-2 zijn deze nog niet georganiseerd. Op het moment van schrijven zijn er 2 warme truien dagen geweest. Deze worden geëvalueerd en bij voortzetting worden nieuwe dagen gepland. 01-09-2023: Amber gaat de warme truien dagen voor het najaar en winter van 2023/2024 inplannen.	De effecten van deze maatregel zijn niet hard te maken omdat we niet voor alle vestigingen slimme meters hebben en dus geen dagelijks inzicht hebben in het verbruik.
02. De CO2-uitstoot in scope 2 bedraagt in 2026 maximaal 150% meer dan in het referentiejaar 2019 (t.o.v. omzet)			
-	Maatregel Inzicht actueel wagenpark	Overzicht leaseauto's wordt bijgehouden door HR. HR heeft maandelijks terugkerende herinnering in agenda waarop overzicht wordt geactualiseerd. Privé auto's worden jaarlijks geactualiseerd.	Deze maatregel zorgt niet voor een reductie maar voor een beter inzicht in de huidige situatie en de verandering in de komende jaren.
-	Maatregel Sluitende kilometerregistratie	Mail gestuurd (19-02-2022) hoe op de juiste wijze de kilometers te registreren. Hierna nog enkele belletjes naar de managers gepleegd om de voortgang te monitoren.	Deze maatregel zorgt niet voor een reductie maar voor een beter inzicht in de huidige situatie en de verandering in de komende jaren.

-	Maatregel Informeren "Het Nieuwe Rijden"	Alle werknemers per mail geïnformeerd over Het Nieuwe Rijden op 30-06-2022.	Verwachting is dat dit leidt tot een gemiddeld lager brandstofverbruik. Dit is echter voor ons niet meetbaar. Wel gaan we in september 2023 opnieuw onze medewerkers hiervan op de hoogte stellen.
-	Maatregel Actualiseren leasebeleid	Het leasebeleid is geactualiseerd in augustus 2022. Nu is het 'elektrisch, tenzij'.	
-	Maatregel Opzetten breed mobiliteitsbeleid (incl. stimuleren thuiswerken)	01-09-2023: In juni 2023 is het mobiliteitsbeleid gepresenteerd door HR. Hierin staan allerlei duurzame keuzes die kunnen worden genomen door alle medewerkers (zoals een leasefiets en duurzaamheidsbonus indien je niet voor de auto kiest). Voor meer informatie kan HR worden benaderd.	Deze maatregel zorgt voor een directe reductie, echter is dit op dit moment (nog) niet aantoonbaar of meetbaar.
-	Maatregel Plaatsen laadvoorzieningen	In het nieuwe pand in Den Bosch zijn meerdere laadpalen beschikbaar. In Barendrecht zijn deze nog niet beschikbaar, achter de schermen wordt hier wel aan een vervangende oplossing gewerkt.	Deze maatregel zorgt niet voor een directe reductie.
-	Maatregel Inzicht in gedetailleerd energieverbruik kantoren	Maandelijks worden in kantoor Den Bosch de gas meterstanden opgenomen. Voor de elektra wordt van een slimme meter gebruik gemaakt. Dit is een verbetering ten opzichte van het vorige half jaar toen geen slimme meter beschikbaar was.	Deze maatregel zorgt niet voor een reductie maar voor een beter inzicht in de huidige situatie en de verandering in de komende jaren.
-	Maatregel Strakker toezien op verbruik	Alle radiatoren in kantoor Den Bosch zijn standaard uit gedraaid. Voor Barendrecht en Roermond was dit reeds het geval.	Deze maatregel levert nu nog geen meetbare reductie op.
03. De CO2-uitstoot door woon-werk verkeer in scope 3 bedraagt in 2026 minimaal 65% minder dan in het referentiejaar 2019 (t.o.v. omzet)			
-	Maatregel Inzicht actueel wagenpark	Overzicht leaseauto's wordt bijgehouden door HR. HR heeft maandelijks terugkerende herinnering in agenda waarop overzicht wordt geactualiseerd.	Deze maatregel zorgt niet voor een reductie maar voor een beter inzicht in de huidige situatie en de

		Privé auto's worden jaarlijks geactualiseerd.	verandering in de komende jaren.
-	Maatregel Sluitende kilometerregistratie	Mail gestuurd (19-02-2022) hoe op de juiste wijze de kilometers te registreren. Hierna nog enkele belletjes naar de managers gepleegd om de voortgang te monitoren.	Deze maatregel zorgt niet voor een reductie maar voor een beter inzicht in de huidige situatie en de verandering in de komende jaren.
-	Maatregel Informeren "Het Nieuwe Rijden"	Alle werknemers per mail geïnformeerd over Het Nieuwe Rijden op 30-06-2022.	Verwachting is dat dit leidt tot een gemiddeld lager brandstofverbruik. Dit is echter voor ons niet meetbaar. Wel gaan we in september 2023 opnieuw onze medewerkers hiervan op de hoogte stellen.
-	Maatregel Actualiseren leasebeleid	Het leasebeleid is geactualiseerd in augustus 2022. Nu is het 'elektrisch, tenzij'.	
-	Maatregel Opzetten breed mobiliteitsbeleid (incl. stimuleren thuiswerken)	01-09-2023: In juni 2023 is het mobiliteitsbeleid gepresenteerd door HR. Hierin staan allerlei duurzame keuzes die kunnen worden genomen door alle medewerkers (zoals een leasefiets en duurzaamheidsbonus indien je niet voor de auto kiest). Voor meer informatie kan HR worden benaderd.	Deze maatregel zorgt voor een directe reductie, echter is dit op dit moment (nog) niet aantoonbaar of meetbaar.
-	Maatregel Plaatsen laadvoorzieningen	In het nieuwe pand in Den Bosch zijn meerdere laadpalen beschikbaar. In Barendrecht zijn deze nog niet beschikbaar, achter de schermen wordt hier wel aan een vervangende oplossing gewerkt.	Deze maatregel zorgt niet voor een directe reductie.
04. Doelstellingen voortkomend uit Ketenganalyse			
-	Bij 75% van onze opdrachten met een omvang van meer dan €25.000 in het werkveld IPM is CO2-reductie een vast onderdeel van onze aanbieding/offerte.	Op 8 december 2022 heeft een overleg plaatsgevonden waarin Amber en Jens een groot aantal van onze IPM-rolhouders hebben meegenomen in deze doelstelling. Gezamenlijk hebben we een brainstorm gehouden, waaruit maatregelen zijn voortgekomen die kunnen worden geïmplementeerd bij de klant. Momenteel	Geen directe besparing te herleiden.

		wordt bekeken hoe we dit een passend vervolg gaan geven.	
-	Bij 50% van onze opdrachten met een omvang van meer dan €25.000 in het werkveld IPM, waar wij bij projecten worden betrokken vanaf de initiatieffase tot aan de ontwerpfase, is daadwerkelijk CO ₂ -reductie gerealiseerd in het project.	Op 8 december 2022 heeft een sessie plaatsgevonden waarin Amber en Jens een groot aantal van onze IPM-rolhouders hebben meegenomen naar de gedachte achter deze doelstelling. Gezamenlijk hebben we een brainstorm gehouden, waaruit maatregelen zijn voortgekomen die kunnen worden geïmplementeerd bij de klant. Momenteel wordt bekeken hoe we dit een passend vervolg gaan geven.	Geen directe besparing te herleiden.
-	Onze kennis omtrent CO ₂ -reductie blijven vergroten door op reguliere basis (zowel in- als extern) deel te nemen aan kennissessies. Enerzijds om meer kennis te vergaren over ontwikkelingen in de markt, en anderzijds om er voor te zorgen dat onze adviseurs voldoende zijn uitgerust om invulling te geven aan voorgaande doelstellingen.	Op 8 december 2022 heeft een overleg plaatsgevonden waarin Amber en Jens een groot aantal van onze IPM-rolhouders hebben meegenomen in deze doelstelling. Gezamenlijk hebben we een brainstorm gehouden, waaruit maatregelen zijn voortgekomen die kunnen worden geïmplementeerd bij de klant. Momenteel wordt bekeken hoe we dit een passend vervolg gaan geven.	Geen directe besparing te herleiden.
05. De kantoorpanden van Cleverland gebruiken in 2030 100% groene stroom.			
-	Maatregel Groene stroom opnemen als voorwaarde bij de zoektocht naar nieuwe huisvesting	In het nieuwe pand in Den Bosch (veruit ons meeste elektra energieverbruik van de 3 panden) is reeds een contract afgesloten. Bij Barendrecht en Roermond is dit nog niet het geval.	Er is in Den Bosch in 2023-1 25.744,39 kWh stroom verbruikt. Bij grijze stroom zou dit een CO ₂ -uitstoot hebben van 13,464 ton CO ₂ . Omdat we nu groene stroom gebruiken is dit nu uitstoot 0, waardoor we dus 13,464 ton CO ₂ hebben bespaard.
06. Cleverland compenseert vanaf 2023 minimaal 100% van haar CO₂-uitstoot.			
-	Maatregel Donaties van €5 vragen in offertes	01-09-2023: Offerteteksten zijn geschreven en worden opgenomen in de	Betreft geen reductie, maar compensatie.

Cleverland

		offertes. Momenteel zijn we aan het monitoren hoe de klant hier op reageert.	
-	Maatregel Donaties verzamelen en investeren in CO2-compensatie project	01-09-2023: Compensatieproject wordt gezocht. Komende periode mee aan de slag zodat we hier eind 2023 mee kunnen starten.	Betreft geen reductie, maar compensatie.

6.3 Overig

Invalshoek A

- Nieuwe memo opgesteld waarin de verdeelsleutel van het energieverbruik van alle kantoren is toegelicht.

Invalshoek B

- Zie 6.2 stand van zaken ten opzichte van doelstellingen.

Invalshoek C

- Publicatie LinkedIn Voortgangsrapportage 2022-2 geplaatst.
- De algemene interne communicatie / transpiratie is het afgelopen jaar vergroot door de implementatie van onze intranet pagina 'Thinkerbell'.

Invalshoek D

- Jens Belder is aanwezig geweest bij bijeenkomst Nederland CO2 Neutraal op 29-03-2023. Op 10-10-2023 gaan Frank Hazenberg (projectingenieur en nieuwe huismeester kantoor 's-Hertogenbosch) en Leonie Mostert (Marketing en communicatie) naar de bijeenkomst van Stichting Positieve Impact, met als thema duurzame marketing. Wij vinden het mooi dat er ook andere collega's naar deze bijeenkomst gaan.